

Іщук С. І. д.г.н., проф., акад. АН ВШ
Гладкий О. В., д.г.н., доц., акад. НАТ РФ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

НОВІ ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ У ПРАЦІ ЛЕСІ БОГДАНІВНИ ЗАСТАВЕЦЬКОЇ

Заставецька Л. Б. Системи розселення і геопросторові проблеми вдосконаленні адміністративно-територіального устрою України: [монографія] / Л. Б. Заставецька. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – 332 с.

Наприкінці 2013 року у видавництві Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка вийшла в світ фундаментальна монографія к.г.н., доц. Лесі Богданівни Заставецької, присвячена системам розселення і геопросторовим проблемам вдосконалення адміністративно-територіального устрою України.

В ній, на основі широкого використання досвіду вітчизняних і зарубіжних учених розкрито теоретико-методичні основи дослідження територіальних систем розселення. Їх запропоновано виділяти на основі історично сформованої та об'єктивно існуючої територіальної спільності людей, яка виникла під впливом цілого ряду географічних факторів і характеризується усталеними зв'язками. В монографії показано особливості функціонування таких систем розселення, які виступають в якості суб'єктів управління в нинішніх умовах, досліджено проблеми трансформації їх геопросторової організації.

На високому науковому рівні автором виділено основні закономірності (напр., наростаючої централізації і прогресуючої систематизації) і принципи геопросторової організації систем розселення, виявлено чинники її зміни в умовах трансформації суспільних відносин в країні.

В монографії Л. Б. Заставецької окреслено сучасні проблеми функціонування систем розселення різних таксономічних рівнів (окрім невластивих Україні метрополітарних форм), обґрунтовано основні принципи та механізми розвитку таких систем у процесі зміни адміністративно-територіального устрою України. На основі оцінки конкурентних переваг, окреслено основні напрямки підвищення ефективності функціонування розселенських систем сільських територій та міських поселень.

На прикладі схеми нового адміністративно-територіального устрою Тернопільської області розкриті підходи до формування нових низових систем розселення і управління - територіальних громад і адміністративних районів, показані критерії їх виділення.

Монографія Л. Б. Заставецької містить унікальні кольорові ілюстрації, які вдало доповнюють і унаочнюють текст, а також сучасні статистичні

матеріали (Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Тернопільській області тощо), що підтверджують і обґрунтовують основні наукові погляди автора. Автор використав багато сучасних високоінноваційних комп'ютерних та математико-статистичних методів. Їх застосування (особливо показника «ентропії» Шеннона, індексу Кларка, таксономічних відстаней, методів нейромереж) істотно збагачує дослідження системи розселення та надає досліднику можливості прийняття цілком обґрунтованих висновків і рішень щодо її удосконалення.

Особливості наукового дослідження Л. Б. Заставецької полягають у тому, що пропоноване нею реформування системи адміністративно-територіального устрою країни засноване не на традиційних для радянської науки показниках територіально-виробничої, господарсько-функціональної, техніко-технологічної та організаційно-управлінської зв'язаності різних елементів розселення, а на виявленні залежностей формування соціально-економічної ефективності від сучасної територіальної організації господарства і системи розселення у регіонах, встановленні рівня конкурентоспроможності окремих територій, обґрунтуванні напрямків трансформації функціональної структури систем їх господарства і розселення. Тільки глибокий суспільно-географічний аналіз функціонування сучасних територіальних систем розселення, їх трансформації під впливом суспільних змін дозволить виявити механізми формування нових одиниць адміністративно-територіального устрою країни як ефективних управлінських структур. Це посилює актуальність дослідження, яке представлено у монографії.

Л. Заставецька належить до тої категорії науковців, які не є прихильниками радикальних реформ на обласному рівні управління, але виступають за активне реформування низового рівня (територіальні громади і райони). Саме на змінах локального рівня, особливо на принципах і механізмах формування нових територіальних громад і адміністративних районів, а відповідно й на особливостях функціонування нових систем розселення, наголошується у дослідженні. Саме тому, змістовним і виваженим є створення схеми нового адміністративно-територіального поділу Тернопільської області, що здійснено автором у монографії на основі досліджень системи розселення цього регіону (2008 р.) та врахування результатів досліджень соціально-економічного потенціалу і рівня розвитку регіону, викладених в працях інших науковців. При цьому враховувався вітчизняний і зарубіжний досвід реформування систем адміністративно-територіального поділу, наукові дослідження геопросторового розвитку України.

Дана монографія буде цікавою для науковців, викладачів, студентів, фахівців у сфері суспільної географії, регіональної економіки, сфери управління регіональним розвитком, державних органів влади та місцевого самоврядування, всіх, хто цікавиться питаннями розвитку та облаштування територій.